
تقابل فکری فاطمیان با مخالفان

پژوهش و نگارش

راضیه انصاری

زیر نظر

دکتر محمد علی جلونگر

www.ketab.ir

مؤسسه مطالعات اسماعیلی (لندن)

تهران - ۱۴۰۰

سرشناسه	:	انصاری، راضیه، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	:	تقابل فکری فاطمیان با مخالفان / پژوهش و نگارش راضیه انصاری، زیر نظر محمدعلی چلونگر.
مشخصات نشر	:	تهران: میراثیان؛ لندن: موسسه مطالعات اسماعیلی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۳۷۹ ص.
شابک	:	978-600-5016-21-5
وضعیت فهرست نویسی	:	ای
یادداشت	:	کتابنامه: ۳۶۰، ۳۷۹.
یادداشت	:	نمایه.
موضوع	:	فاطمیان - عقاید
موضوع	:	Fatimites-Doctrines
موضوع	:	فاطمیان - سیاست و حکومت
موضوع	:	Fatimites-Politics and government
موضوع	:	فاطمیان - تاریخ
موضوع	:	Fatimites-History
موضوع	:	دشمنان
موضوع	:	Enemies
موضوع	:	اسماعیلیه - تبلیغات
موضوع	:	Ismailites-Propaganda
شناسه افزوده	:	چلونگر، محمدعلی، ۱۳۴۱ -
شناسه افزوده	:	مؤسسه مطالعات اسماعیلی
شناسه افزوده	:	Institute of Ismaili Studies
رده بندی کنگره	:	DT ۹۵/۷
رده بندی دیویی	:	۹۶۲/۰۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۷۸۷۹۲۱

The Institute of Ismaili Studies

تقابل فکری فاطمیان با مخالفان

www.ketab.ir

پژوهش و نگارش	:	راضیه انصاری
زیر نظر	:	دکتر محمدعلی جلونگر
ناشر	:	میراثبان
	:	با همکاری
	:	مؤسسه مطالعات اسماعیلی (لندن)
ویراستار	:	مرتضی موسوی
مدیر فنی و امور چاپ	:	حسین شاملو فرد
طراح جلد و صفحه‌آرا	:	محمود خانی
نمایه‌سازی	:	آناهیتا جمشیدنژاد اول
چاپ اول	:	۱۴۰۰
شمارگان	:	۳۰۰ نسخه
بها	:	۱۱۰۰۰۰ تومان
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۵۰۱۶-۲۱-۵
چاپ (دیجیتال)	:	میراث

کلیه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران - ص. پ: ۵۶۹ - ۱۳۱۸۵

مقدمه ناشر

فرهنگ اسلامی ایرانی در طی قرون و اعصار گذشته پیشرفت‌ها و تحولات علمی بسیار داشته و بر غم فراز و فرودهای سیاسی اجتماعی خود، یکی از گسترده‌ترین و غنی‌ترین فرهنگها جوامع بشری است. فرقی مذاهب اسلامی نیز هر یک برای شناخت بهتر اسلام و معرفی دستاوردهای فکری خود، کوششهای بسیاری کرده و موارد ارزشمندی از خود بجای گذاشته‌اند. در این میان آثار علمی، ادبی فکری و ذوقی دانشمندان ایرانی، بیش از دیگر ادیان و مذاهب اسلامی غیر اسلام، مورد توجه و استفاده علمای غرب زین بوده است.

با همه کوششهایی که در سالهای اخیر برای شناسایی جنبه‌های مکتب و تحقیق و تتبع در آنها شده و به انتشار صد ها کتاب رساله ارزشمند انجامیده، هنوز نمونه‌ها و متون صحیح و زیاده بسیار است. در کتابخانه‌های داخل و خارج ایران، کتابها، رساله‌های خطی و پایان نامه‌های فراوانی در حوزه‌های گوناگون فرهنگ ایرانی و اسلامی نگهداری می‌شوند که ایست آنها ناشناخته مانده و شاید است این آثار، با بهره‌گیری از فهرست‌ها و کتاب‌شناسی‌ها، شناسایی و به دست پژوهشگران و محققان جوان به زیر تیغ تحقیق و سیح آراسته گردد و به بهت ناشران فرهنگ دوست و دانش گستر، دسترس علاقه‌مندان قرار گیرد.

آکسب ایرانی
مدیر انتشارات میراثبان

فهرست مطالب

۱۱	 سپاس نامه
۱۳	 فصل اول: مقدمات و کلیات
۱۳	 مقدمه
۱۷	 سیری در تاریخ فاطمیان
۱۷	 دعوت فاطمیان در مغرب
۱۹	 حکومت فاطمیان در مغرب
۲۳	 حکومت فاطمیان در مصر
۳۳	 نگاهی به سیاست های فرهنگی فاطمیان پیش از فتح مصر
۳۳	 سیاست های فرهنگی فاطمیان پیش از تشکیل حکومت در مغرب
۳۳	 بهره گیری از حب اهل بیت ^ع در مغرب
۳۷	 بهره گیری از آموزه مهدویت
۴۰	 بهره گیری از شعر در ترویج اندیشه مهدویت امام فاطمی
۴۴	 سادگی در بیان آموزه های مذهبی
۴۵	 تسامح و مدارا
۴۶	 سیاست های فرهنگی فاطمیان پس از تشکیل حکومت در مغرب
۴۷	 اجرای شعایر شیعی
۵۰	 برگزاری جلسات مناظره
۵۱	 بهره گیری از ابزار شعر
۶۱	 فصل دوم: دشمنان خارجی خلافت فاطمیان مصر و حمله های تبلیغاتی آنان برضد این خلافت
۶۲	 عباسیان (۱۳۲-۶۵۶ ق) و حکومت های حامی آن
۶۹	 امویان اندلس (۱۳۸-۴۲۲ ق)

- مهاجمان صلیبی (۴۹۱ - ۶۹۰ ق/ ۱۰۹۶ - ۱۲۹۷ م) ۷۶
- اوضاع ممالک اسلامی در آستانه جنگ‌های صلیبی ۸۰
- هجمه‌های تبلیغاتی و اسماعیلیه‌هراسی دشمنان فاطمیان برضد آنان ۸۲
- فصل سوم: شیوه‌های تبلیغاتی فاطمیان مصر در مواجهه با دشمنان خارجی ۹۵
- نگاهی به سازمان تبلیغاتی فاطمیان ۹۶
- ویژگی‌های مؤثر بر بهبود عملکرد سازمان تبلیغاتی فاطمیان در خارج از قلمرو ۹۶
- نظم و انضباط سازمانی ۹۶
- تعیین حدود و اختیارات سلسله‌مراتب ۹۸
- تعیین مراحل آموزش ۹۹
- تعیین حوزه جغرافیایی دعوت ۱۰۱
- برقراری نظارت و کنترل سازمانی ۱۰۲
- نظارت بر متون و تعالیم ۱۰۵
- نظارت بر انتخاب و تعلیم داعی ۱۰۶
- تمرکز سازمانی دعوت فاطمی ۱۰۸
- تقسیم کار و هماهنگی در سازمان ۱۱۳
- لزوم پیروی اعضا از زنجیره فرمان ۱۱۶
- فعالیت مستمر و فراگیر ۱۱۷
- پنهان‌کاری تشکیلاتی ۱۲۱
- شیوه‌های تبلیغاتی فاطمیان در مواجهه با اسماعیلیه‌هراسی دشمنان ۱۲۴
- پاسخ به اتهامات و روشنگری در مورد عقاید خود در آثار و تألیفات ۱۲۵
- مواجهه با اتهام نسب قداحی ۱۲۶
- مواجهه با اتهام نسخ شریعت و اباحیگری ۱۲۹
- مواجهه با اتهام غالیگری ۱۳۹
- مواجهه با اتهام قاتل بودن به تناسخ ۱۴۳
- تبرئه خود از افعال و اعمال ضد ارزشی ۱۴۶
- تبرئه خود از قرامطه ۱۴۷
- تبرئه خود از پیروان منحرف ۱۵۲
- پاک‌سازی جامعه اسماعیلیه ۱۵۷
- حفظ ظاهر در مراودات و تبلیغات خود ۱۶۳

توجه و اهتمام به برگزاری شعایر اسلامی	۱۶۵
بهره‌گیری از داعیان متبحر و تأثیرگذار	۱۷۱
انجام مناظره با مخالفان	۱۸۲
تلاش در تصاحب خطبه‌های سرزمین‌های مختلف اسلامی	۱۸۹
فصل چهارم: شیوه‌های آموزشی فاطمیان مصر در مواجهه با دشمنان خارجی	
شیوه‌های آموزشی فاطمیان در داخل قلمرو خلافت	۱۹۲
تقویت نظام آموزشی	۱۹۲
تأسیس مراکز آموزشی فراگیر	۱۹۳
تأسیس جامع الازهر	۱۹۳
دارالعلم	۱۹۳
تأمین تسهیلات آموزشی برای اساتید و طلاب	۱۹۵
تأمین تسهیلات رفاهی برای اساتید و طلاب	۱۹۹
جذب و استخدام اساتید و علمای نامدار	۲۰۰
برقراری آزاداندیشی مذهبی در ساختار آموزشی قلمرو خلافت فاطمی	۲۰۵
برقراری آزاداندیشی علمی در ساختار آموزشی قلمرو خلافت فاطمی	۲۱۶
دستاوردهای تقویت نظام آموزشی فاطمیان در مواجهه با مخالفان خارجی	۲۲۱
جذب طلاب دیگر سرزمین‌ها	۲۲۲
آشنایی طلاب خارجی با فرهنگ و آیین اسماعیلی	۲۳۰
آشنایی مبلغان فاطمی با نیازهای فرهنگی و فکری جوامع مختلف پیش از اعزام به مأموریت	۲۳۲
تربیت و آموزش مبلغان متخصص و متعهد به منظور فعالیت در خارج از قلمرو	۲۳۶
شیوه‌های آموزشی فاطمیان در خارج از قلمرو خلافت	۲۴۰
شناخت مخاطب پیش از انجام فرایند آموزش	۲۴۰
ایجاد انگیزه در مخاطب برای شروع و تداوم روند آموزش	۲۴۱
رعایت اصول مخفی‌کاری پیش از آغاز فرایند آموزش	۲۴۳
پرهیز از پافشاری و اجبار در فرایند آموزش	۲۴۴
عدم شتاب‌زدگی در فرایند آموزش	۲۴۶
توجه به نیاز مخاطب در فرایند آموزش	۲۴۷
توجه به توان مخاطب در فرایند آموزش	۲۵۰
سهل الوصول بودن داعی برای مراجعه‌کنندگان	۲۵۴

فصل پنجم: شیوه‌های ادبی فاطمیان در مواجهه با دشمنان خارجی	۲۵۷
سابقه بهره‌گیری از شعر در مجادلات سیاسی - عقیدتی	۲۵۷
اهمیت شعر نزد فاطمیان	۲۵۹
کارکردهای سیاسی - مذهبی شعر نزد فاطمیان	۲۶۴
اثبات ولایت و وصایت حضرت علی ^ع و فرزندان ایشان	۲۶۵
استناد به آیات قرآن	۲۶۷
استناد به احادیث	۲۷۱
استناد به برتری حضرت علی ^ع در رخداد های صدر اسلام	۲۷۵
استناد به خویشاوندی با پیامبر ص	۲۷۸
تحریک برضد دشمن	۲۸۲
بهره‌گیری از قیام عاشورا در تحریک مخاطبین برضد مخالفین	۲۸۷
تحریک برضد دشمنان صلیبی	۲۹۳
تلاش در اثبات صحت نسب خلفای فاطمی	۲۹۸
همجو و تحقیر دشمن	۳۰۴
تبلیغ مبانی فکری و آموزه‌های اسماعیلی	۳۱۰
تشویق مخاطب به تعلیم و خردورزی	۳۱۱
پرسشگری و برانگیختن حس کنجکاوی مخاطب در مسائل اعتقادی و تضعیف عقاید پیشین وی	۳۱۳
ارائه آموزه‌های اسماعیلی و قابل فهم کردن آن از طریق فنون ادبی	۳۱۵
رد اتهامات و روشنگری درباره آموزه‌های اسماعیلی	۳۱۸
نتیجه‌گیری	۳۲۳
نمایه‌ها	۳۲۳
۱. اشخاص و القاب	۳۳۳
۲. کتب و رسائل	۳۴۹
۳. جای‌ها	۳۵۱
۴. فرق و مذاهب	۳۵۵
منابع و مأخذ	۳۶۱